Onerva Mäki

Muistokirja

Onerva oli merkittävä erityiskasvatuksen uranuurtaja, mutta mielestäni kaikkein merkittävintä hänessä oli ihmisten kanssa kohtaamisen lämpö ja taito. Hän oli läsnä aidosti jokaiselle kohtaamalleen ihmiselle. Hän osasi kannustaa ja tukea. Hänellä oli siis erittäin suuri sydän💝

Anja Pekkarinen

Professori Niilo Mäki puolisonsa Onervan kanssa Hämäläis-Satakuntalaisen Osakunnan vuosijuhlassa 1960-luvulla. Kuva Paula Määttä.

Tutustuin Onerva Mäkeen professori Niilo Mäen puolisona, kun Niilo Mäki pyysi neiti Karjalaista laitokselleen assistentin sijaiseksi syksyllä 1965. Sille tielle jäin ja pitkäaikainen kumppanuus Onerva Mäen kanssa alkoi. Tieto Niilo Mäen kuolemasta tavoitti assistentti Määtän hyvin pian, jouluna 1968. Assistentin pätkätyö jatkui ja Onervasta tuli erityisopettajakoulutuksen lehtorina myös kollega.

Erityisopettajiksi opiskelevat aikuisopiskelijat osasivat ottaa ilon irti vapaalla ollessaan. Myös assistentti pääsi seuraamaan One-lehtorin heittäytymistä pikkujoulunäytelmien sketseissä (kuva). Yhteistyö Onervan kanssa jatkui Niilo Mäki Instituutin hallituksessa vuosikaudet. Vielä eläkeikäisinä vaihdoimme kuulumisia silloin tällöin, kahvikupin ääressä tai puhelimitse..

Paula Määttä

Erityisopettajakoulutuksen lehtori Onerva Mäki vauhdissa aikuisopiskelijoiden pikkujouluissa 1970-luvulla. Kuva Paula Määttä.

Niilo ja Onerva kutsuivat laitoksen henkilökunnan aina joulun alla kotiinsa ja kesällä saarimökille. Pienen työyhteisön hyvää ilmapiiriä kuvaa myös se, että kutsuin koko työyhteisön häihini 2.11.1968. Professori Mäki puolisoineen oli kunniavieraana vihkimistilaisuudessa Lohikosken kirkossa.

Minä päädyin nuorena opiskelijana myös Hämäläis-Satakuntalaisen osakunnan hallitukseen. Professori Mäki kutsuttiin vuorollaan osakunnan inspehtoriksi. Osakunnan vuosijuhla oli vuoden kohokohta iltapukuineen, illallisineen ja tanssiaisineen.

Paula Määttä

Professori Niilo Mäki puolisonsa Onervan kanssa Hämäläis-Satakuntalaisen osakunnan vuosijuhlassa 1960-luvulla. Kuva: Paula Määttä.

Ihailin aina Onerva Mäen voimakasta paloa lasten ja vanhempien aseman puolustamiseen, rohkeutta ottaa asioita puheeksi ja tarmokkuutta toimia tärkeänä pitämiensä asioiden eteen. Hän haastoi meitä itseään nuorempia tekemään samaa ja kannusti yhteistyöhön.

Pyrimme Haukkalan säätiössä ottamaan kapulaa vastaan. Kiitos Onerva elämäntyöstäsi!

Anna Rönkä, Haukkalan säätiö

Tapasin Onervan ensimmäisen kerran vuonna 1967 Nyrölän koululla kokouksessa toimiessani Jyväsjoen apukoulun opettajana. Onerva kyseli työstäni ja muisti osallistumiseni kesällä 1966 yhdysvaltalaisen Melba Millerin luentosarjalle Perceptual Learning Problems korostaen menestystäni tuon luennon tentissä ja pyysi minua käymään miehensä (prof. Mäki) vastaanotolla. Professori kehotti minua jatkamaan erityispedagogiikan opintoja. Olen jäänyt alalle!

Emeritusprofessori Sakari Moberg

Sakari Moberg: Onerva Mäki erityisopettajien kouluttajien johtajana.

Ylärivi: Leena Lummelahti, Antti Luokola, Jukka Koro, Tami Tokkari, Oiva Ikonen, Sakari Moberg,

Alarivi: Kirsti Laakso, Onerva Mäki, Ossi Ahvenainen, Liisa Hakkarainen

Olemme ihaillen puhuneet työtiimissä siitä, että Onerva oli 64-vuotias, kun perusti Niilo Mäki Instituutin Timon ja Heikin kanssa. Mitä kaikkea ihminen ehtii, kun haluaa!

Pirita Korpivaara,
projektisuunnittelija,
Niilo Mäki Insituutti

NMI:n henkilöstöä alkuvuosilta

Innostava ja tulevaisuuteen suuntautuva Onerva Mäki vaikutti merkittävästi kehitysvammaisten ja muiden runsaasti tukea tarvitsevien ihmisten aseman ja kuntoutuksen kehittämiseen Suomessa ja hän teki sen eteen paljon yhteistyötä Kehitysvammaliiton kanssa monella vuosikymmenellä. Hänen perintönsä elää Kehitysvammaliiton toiminnassa sekä jokaisessa oppilaassa ja asiantuntijassa, jotka ovat hyötyneet hänen koulutuksistaan, kehittämistään menetelmistä ja materiaaleista.

Kehitysvammaliitto ry

Onverva Jyväskylässä yliopistolla 1970-luvulla. Kuvaaja Margaret Tuomi.

It was a pleasure to know you Onerva. I will miss you.

Carol Susannah Otieno-Leppänen,
a longtime friend of Onerva

Rakas Onerva, muistan sinua aina, hyvyyttäsi ja ystävyyttämme.

Meri (Marjatta)

Onerva ja näkovammaisten opettajiksi opiskelevat.

Onerva Mäki oli ihmisistä, joiden kanssa minulle on ollut kunnia olla tekemisissä, yksi eniten kunnioittamistani. Olen pyrkinyt ottamaan opikseni siitä monimuotoisesta esimerkkinä toimimisen repertuaarista, jota hän on edustanut nuoremmille kollegoilleen.

Heikki Lyytinen,
kehitysneuropsykologian
emeritus professori

Margaret Tuomi: Matkalla Onervan kanssa vuonna 1979. Kuvaaja Margaret Tuomi.

Margaret Tuomi: Onervan kanssa hänen saarellaan 1979.

Onerva Mäki oli yliopistomme arvostettu kunniatohtori ja erityispedagogiikan uranuurtaja. Hän oli ihminen, jonka hengen ja sielun voimat olivat vertaansa vailla. Hänestä sykki aivan elämänsä loppuun saakka palo vaikuttaa ja saada aikaan asioita. Hän, jos kuka oli tahtonainen.

Sain ja saimme puolisoni Antti Niskasen kanssa tavata Onervan monissa eri yhteyksissä mm. Niilo Mäki Säätiön hallintoneuvoston kokouksissa, Jyväskylän yliopiston promootioissa ja juhlissa, Keski-Suomen Kulttuurirahaston vuosijuhlissa ja Valteri-koulun tilaisuuksissa. Kaikissa kohtaamisissa Onervalla oli aivan erityinen kyky kohdata ja olla läsnä. Hän jätti aina lämpimän jäljen sydämeen. Maailma tarvitsee Onervan kaltaisia vahvoja, rohkeita ja näkemyksellisiä ihmisiä, jotka taistelevat pienten ihmisten sekä paremman ja yhdenvertaisemman maailman puolesta.

Onervaa lämpimästi ja suurella arvostuksella muistaen,
Marja-Leena Laakso ja Antti Niskanen

Juhlakahvijonossa vasemmalta: Isto Ruoppila, Sakari Moberg, Oiva Ikonen, Heikki Lyytinen, Riitta Moberg, Esko Holopainen ja Onerva. Kuva Sakari Moberg.

Muistan kun kysyin sinulta hattua lainaan promootiossa. Tarvitsit itse ja sanoit että Niilon hattu olisi, mutta et tiennyt missä se oli. Seurasi hatun paikannusta, hakua ja promootio. Oli merkityksellinen hetki, kun sain ojentaa hatun sinulle vietäväksi NMI:lle. Olit myös synttäreiden kunniavieras, joka jätti lähtemättömän jäljen meihin jokaiseen. Sydänkiitos.

Kristina

Sirkkojen kvartetti (Holma, Jyllinmaa, Nissinen ja Koro) laulavat kunniatohtori Onerva Mäelle. Kuva Sakari Moberg.

Kehittyminen ja oppiminen ovat parhaiten tunnettuja lapsen oikeuksia, jotka YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen myötä ovat juurtuneet osaksi kansainvälistä oikeusjärjestelmää. Työ näiden oikeuksien edistämiseksi on alkanut kuitenkin jo kauan ennen sopimuksen laatimista.

Onerva Mäen kaltaisten rohkeiden uranuurtajien ansiosta tieto lasten oppimis- ja valmiuseroista, oppimisen tuesta, myönteisestä palautteesta ja yhteisön merkityksestä on levinnyt kansallisesti ja kansainvälisesti. Tämä työ on auttanut lukuisia lapsia kehittymään parhaaksi versioksi itsestään ja rohkaissut heidän kasvattajiaan vaativissa tilanteissa ja tehtävissä – ei vain Suomessa, vaan koko maailmassa.

Lapsiasiavaltuutetun koko toimisto ilmaisee kiitollisuutensa Onerva Mäen elämäntyötä kohtaan ja esittää osanottonsa kaikille hänen läheisilleen.

Lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen

"Jos sitä ei ole ennen tehty, sun varmaan täytyy olla ensimmäinen?"

Iines Palmu

Kiitos One! Olit minulle isä, äiti, opettaja ja esikuva. Olit minulle ihmistä suurempi “ihminen”. Matka kanssasi loppuun asti oli minulle etuoikeus.

Riitta

Lämmin kiitos Onerva Mäelle aivan koko elämäntyöstäsi, joka on vertaansa vailla. Olet viitoittanut meille nuoremmille erityispedagogeille mielenkiintoisen työkentän ja esimerkilläsi innostanut kehittämään tukea tarvitsevien lasten ja nuorten oppimista ja toimintakykyä. Työ jatkuu.

Sirpa Oja

Onerva ja Kirsi NMI:n elokuva-pikkujouluissa.

Kun Niilo Mäki Instituutti täytti 30 vuotta, Onerva piti puheen, jossa kertasi Instituutin historiaa. Hoksasin ensimmäistä kertaa, että Onerva teki aloitteen NMI:n perustamisesta ollessaan itse jo eläkeiän kynnyksellä. Se rohkaisi ja inspiroi minua valtavasti. Koska hän ei ollut missään iässä liian vanha osallistumaan, tekemään aloitteita ja kehittämään uutta, ei meidän muidenkaan tarvitse antaa minkään ulkoisen tekijän rajoittaa. Esteenä ei tarvitse olla sekään, ettei asiasta ole vielä tarpeeksi tietoa – jos tietoa ei ole olemassa, sitä kartutetaan tehdessä. Jonkun on oltava ensimmäinen.

PsT, neuropsykologi Riikka Heikkilä,
Niilo Mäki Instituutti

Onerva, kiitos vaikuttavasta ja merkityksellisestä elämäntyöstäsi. Olet luonut vankan pohjan sille, että pidämme huolta ja ääntä heikommasta sekä huomaamme jokaisen vahvuudet. Tapaamisemme Niilo Mäki Instituutin käytävillä noin 13 vuotta sitten ovat jättäneet silloiselle nuorelle opettajan alulle lähtemättömän vaikutuksen. Kerroit, ettet välttämättä ehdi näkemään minun väitöstilaisuuttani, vaikket silloin vielä tiennytkään, että olin salaa haaveillut jatko-opintoihin hakeutumisesta. Sanasi olivat niin kannustavat, että ne ovat osaltaan vaikuttaneet siihen, että hain jatko-opiskelijaksi ja olen koko urani aikana halunnut yhdistää käytännön opetustyön sekä tutkimuksellisen tiedon. Sittemmin kannustavat viestisi sekä laaja kansainvälinen osaamisesi on innostanut minuakin työskentelemään kansainvälisen koulutusviennin parissa.

Tulet aina olemaan esikuvani, jonka arvomaailmaa ihailen valtavasti. Muistoasi lämmöllä kunnioittaen sekä kiittäen kaikesta siitä rohkeudesta, jota jaoit ympärillesi.

Johanna Leino, KM, M. Ed.

Onerva Niilo Mäki Instituutin Opin ja osaan -lastentapahtumassa 2016.

Onerva Niilo Mäki Instituutin Opin ja osaan -lastentapahtumassa 2016.

Opin tuntemaan Onervan rohkeana, out-of-box, ajattelijana, aktiivisena ja vaikuttavana toimijana, jolle lasten oppimisvaikeudet ja lasten tukeminen oli sydämen asia. Hänen uskomaton energisyytensä, jota vuodet eivät mitenkään heikentäneet, on ollut tärkeä inspiraation lähde itselle.

Lämmöllä Onervaa muistaen,
Paavo Leppänen

Niilo Mäki Instituutin toiminnanjohtaja Juha-Matti Latvala ja Valteri-koulu Onervan rehtori Tuula Vähäkainu-Kujanen onnittelevat 90-vuotiasta Onervaa.

One oli esikuvani; ahkera, huumorintajuinen, osallistuva, idearikas ja aikaansaava. Toimimme yhdessä Vajaaliikkeisten kunto ry:ssä pitkään. Teimme yhdessä myös Keniaan matkan, jonka aikana ihailin Onen taitoa pitää pieniä ja isojakin tapahtumia hyppysissään. Yllättävät tapahtumat olivat Onen kanssa "normaaleja", eikä mikään vaikea asia loppujen lopuksi ollutkaan hankala – Onen kyky ratkaista niitä oli ilmiömäinen.

Kiitollisuudella muistaen Reija Alen

Maljan nosto Onervan 90-vuotisjuhlaseminaarissa: Erityisiä oppilaita, erityistä opetusta – yhteistä kehitystä kaiken aikaa.

Tutustuin Onervaan, kun sain nuorena erityispedagogiikan opiskelijana ensimmäisen kesäharjoittelupaikkani STAFRICA-projektista, jossa koulutettiin erityisopettajia useaan Afrikan maahan. Harjoitteluni alkuvaiheessa menimme yhdessä lounaalle, ja kun maksun aika tuli, hän ilmoitti maksavansa myös minun lounaani. Totesin siihen, että minä maksan sitten seuraavalla kerralla. Mutta One katsoi minua ja sanoi: "Ei, vaan tarjoa sinä sitten joskus jollekin nuorelle opiskelijalle". Se jäi elämänopiksi mieleeni koko loppuelämän ajaksi. Siis: älä tee hyvää odottaen samaa palvelusta itsellesi, vaan laita hyvä kiertämään! Näin tehdään maailmasta parempaa paikkaa. :-)
Kiitos One vuosikymmenet kestäneestä ystävyydestämme <3 Olet auttanut minua tulemaan paremmaksi ihmiseksi.

Päivi Fadjukoff

Kiitos Onerva monista opeista, jotka Sinulta sain. Oli kunnia tuntea Sinut. Muistosi säilyy.

Erityiskoulun emeritusrehtori
Alpo Suomi Jyväskylä

Ubi sunt qui ante nos, in mundo fuere? Alma mater floreat quae nos educavit!

Onea muistaen yliopistokollega
Nurminen, JYU

Tapasin Onerva Mäen Jyväskylän kaupungin, seurakunnan ja varuskunnan Itsenäisyyspäivän vastaanotolla kaupungintalolla 6.12.2024. Tuolloin muistelimme Onervan uraa politiikassa mm. kaupunginvaltuutettuna. Paikalla oli myös hänen valtuustokollega Mauri Pekkarinen, joten hetkessä meidät läsnäolijat saateltiin 1970-luvulle. Tosin nopeasti palattiin taas ajankohtaisiin asioihin, kuten Kirkkopuiston suunnitelmiin, joista Onervalla oli mielipide kerrottavana kaupunginjohtaja Timo Koivistolle.

Onerva oli vahva vaikuttaja. Hänellä oli paljon mielipiteitä. 17.11.2012 hän puhui Onerva Mäen koulun henkilökunnalle ja päätti puheen: "Ajattele suuria, nauti pienistä". Tämä hänen ajatuksensa on varmaan siivittänyt myös hänen työtään Jyväskylän kaupunginvaltuustossa.
Onervan katse oli myös vahvasti tulevassa. Hän sopi kanssani 100-vuotis syntymäpäiväjuhlansa juhlapaikasta, joka olisi ollut Valteri-koulu Onerva. Sitä toivetta kunnioittaen saamme viettää muistosymposiumia 16.12.2025 juuri samassa paikassa.

Tuulia Kuntsi, Valteri-koulu

Onerva ja Leena Valteri-koulu Onervassa.

Tutustuin Onerva Mäkeen 1990-luvulla toimiessani vapaaehtoistoiminnan johtajana VaParissa ja kuuluessani Jyväskylän Soroptimistiklubiin, kuten hänkin. Hän oli kunniavieraana klubin 60-vuotisjuhlissa syksyllä 2013 ja muisteli klubin alkuaikoja.

Onerva kutsui syksyllä 2016 Ruskayhdistyksen vierailulle Valterikoulu Onervalle, jota itse meille esitteli. Hän kutsui minut myös 90-vuotis juhliinsa, jossa kuvasin hänet kauniissa puvussa. Joulukuussa 2021 Onervan täyttäessä 95 vuotta, olimme Pirkko Kanervan kanssa onnittelemassa häntä kotonaan. Veimme hänelle ruskaryhmän neulomat villasukat. Vielä syksyllä 2024 tuli Onervalta minulle viesti Kuopioon: ”Odotan kuulumisia”. Hän sai valokuvia viestinä sekä aikanaan joulutervehdyksen.

Muistan Onervaa lämmöllä. Hän oli ystävällinen, ideoiva, hetkeen tarttuva, osaava, yhteisöllisyyttä arvostava ihminen.

Leena Hänninen

Pirkko Kanerva: Onerva Mäki esitteli Ruskayhdistykselle Valteri-koulu Onervaa 2016.

Leena Hänninen: Jyväskylän Soroptimistiklubin 60-vuotisjuhlat.

Pirkko Kanerva: Leena Hänninen ja Pirkko Kanerva onnittelevat 95 v. Onervaa.

Margaret Tuomi: Onerva ja Margaret Tuomi vuonna 2024.

Meidän perheen ystävyys Onervaan alkoi mökkinaapuruudesta. Ostimme mökin 2002, josta lähtien vietimme paljon aikaa mökille ja olimme tiiviisti tekemisissä keskenämme. Onelle mökki oli erityisen tärkeä ja hän oli siellä kaikki kesät. Hänellä mökkeilyyn liittyi paljon tapahtumia ja muistoja. Kesät mökillä olivat ainutlaatuista aikaa. Kokoonnuimme monenlaisilla kokoonpanoilla mökille, välillä oli hyvinkin kansainvälistä meininkiä.Yhteinen juhannuksen vietto mökillä oli meillä kesän kohokohta eikä rapujuhlia loppukesästä saanut myöskään jättää väliin. Myöhemmin rapujuhlaperinne jatkui joko meillä tai Onen luona. Onelle lapsenlapset olivat kaikki kaikessa ja hän myös seurasi ja kannusti meidän lapsia elämässä.

Opimme tuntemaan Onen niin suruineen ja murheineen kuin ilonaiheineen. Hän oli meidän perheelle ennen kaikkea rakas ystävä. Häneltä löytyi aina ratkaisu ja vastaus kaikkeen, eikä luovuttanut koskaan. Optimismi säilyi loppuun asti.

Hakkaraisen perhe, Onervan pitkäaikaisia ystäviä

Onerva Mäki jää erityispedagogiikan historiaan merkittävänä ja vaikuttavana uranuurtajana ja voimaannuttavana esimerkkinä meille muille.

Terhi Ojala, Valteri

KUULON-
HUOLTO-
LIITTO
60
VUOTTA